

dr hab. Justyna Leśniewska
Instytut Filologii Angielskiej
Wydział Filologiczny
Uniwersytet Jagielloński
Al. Mickiewicza 9A
31-120 Kraków

Kraków, 14 kwietnia 2024

OCENA DOROBKU NAUKOWEGO ORAZ POZOSTAŁYCH OSIĄGNIĘĆ DR MARZENY WYSOCKIEJ-NAREWSKIEJ W POSTĘPOWANIU O NADANIA STOPNIA DOKTORA HABILITOWANEGO W DYSCYPLINIE JĘZYKOZNAWSTWO

Sylwetka i dorobek naukowy Habilitantki

Pani dr Marzena Wysocka-Narewska jest absolwentką Nauczycielskiego Kolegium Językowego w Sosnowcu. Magisterium uzyskała na anglistyce Uniwersytetu Śląskiego w roku 2003, a doktorat obroniła na Wydziale Filologicznym tejże uczelni pięć lat później. W trakcie swojej kariery zawodowej dr Wysocka-Narewska związana była z Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych w Zabrze, Wyższą Szkołą Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach, Wyższą Szkołą Ekonomiczno-Humanistyczną w Bielsku-Białej, Wyższą Szkołą Lingwistyczną w Częstochowie oraz Uniwersytetem Śląskim, gdzie obecnie pracuje na etacie badawczo-dydaktycznym w Instytucie Językoznawstwa. Ponadto przez pięć lat dr Wysocka-Narewska pracowała jako nauczyciel angielskiego w szkole średniej (ZSTiO w Bytomiu), i uzyskała stopień nauczyciela mianowanego.

Od początku kariery naukowej dr Wysocką-Narewską pochłaniają tematy glottodydaktyczne. Jej praca magisterska dotyczyła projektowania materiałów do nauki języka angielskiego jako obcego. Doktorat poświęciła zjawisku fosylizacji w nauce języka obcego, które stało się głównym punktem jej zainteresowań naukowych, i które jest również przedmiotem jej rozprawy habilitacyjnej.

Dokonom najpierw ogólnego omówienia całości dorobku naukowego dr Wysockiej-Narewskiej pod względem jego zakresu i rodzaju osiągnięć, na podstawie informacji przedstawionych w załączonym do wniosku habilitacyjnego wykazie. Następnie omówię bardziej szczegółowo te składniki dorobku, które wchodzi w skład osiągnięcia naukowego, mającego stanowić podstawę nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie językoznawstwo.

Dr Wysocka-Narewska jest autorką jednej **monografii** oraz dwunastu **artykułów/rozdziałów w tomach zbiorowych**, które ukazały się po uzyskaniu przez nią stopnia doktora. Są to prace jednoautorskie. Połowa z nich została ogłoszona drukiem w języku polskim, połowa w języku angielskim. Jako zaletę dorobku należy uznać fakt, że Habilitantka publikuje w obydwu językach, natomiast za wadę poczytuję brak publikacji wydanych za granicą (wszystkie bez wyjątku rozdziały ukazały się w Polsce). Najwięcej rozdziałów ukazało się w tomach wydanych przez Wydawnictwo Wyższej Szkoły Lingwistycznej w Częstochowie. Pozostałe tomy zbiorowe

zostały wydane przez wydawnictwa mieszczące się na Śląsku, z wyjątkiem dwóch pozycji wydanych w Warszawie. Jedną z publikacji to artykuł recenzyjny.

W wykazie osiągnięć dr Wysocka-Narewska podaje dużą liczbę **artykułów w czasopismach** opublikowanych po doktoracie, bo aż 27. Jednak lista ta zawiera m.in. trzy recenzje. Żadna z nich nie ma długości typowej dla artykułów recenzyjnych, są to dwu-trzystronicowe teksty o głównie informacyjnym charakterze. Poza tym cztery z przedstawionych na liście artykułów to krótkie scenariusze lekcji języka angielskiego z czasopisma *Poliglota* – zupełnie nie mające charakteru artykułów naukowych; są to materiały dydaktyczne.

Artykuły Habilitantka opublikowała w następujących czasopismach (przy każdym podaję liczbę artykułów opublikowanych w tym piśmie oraz liczbę punktów przypisanych o tego czasopisma według aktualnej punktacji ministerialnej):

- *Beyond Philology: An International Journal of Linguistics, Literary Studies and English Language Teaching* (2, 70)
- *Horyzonty Wychowania* (1, 70 punktów)
- *International Journal of Research in E-Learning* (IJREL) (3, 100)
- *Języki Obce w Szkole* (5, 20)
- *Kwartalnik Neofilologiczny* (1, 40)
- *Linguistica Silesiana* (3, 70)
- *Neofilolog* (2, 70)
- *Poliglota* (6, brak na liście)
- *Studia Anglica Resoviensia* (1, 40)
- *Theory and Practice of Second Language Acquisition* (TAPSLA) (2, 70)
- *Życie szkoły* (1, brak na liście)

Wybór czasopism, do których Habilitantka skierowała swoje prace, nie budzi zastrzeżeń, jako że są to renomowane i wartościowe polskie czasopisma językoznawcze oraz glottodydaktyczne, co koresponduje z dyscypliną reprezentowaną przez Habilitantkę i jej zainteresowaniami badawczymi. Zauważyć jednak należy, że są to zatem czasopisma tylko i wyłącznie polskie, a TAPSLA oraz IJREL są wydawane przez macierzystą jednostkę dr Wysockiej-Narewskiej. Brak publikacji zagranicznych odnotowuję z ubolewaniem.

Pięć z publikacji w tej kategorii, czyli stosunkowo mała część, zostało napisanych we współautorstwie. Wiele pozycji to to artykuły omawiające wybrane zagadnienia w oparciu o literaturę przedmiotu, niezawierające opisu badań naukowych. Jedynie część publikacji przedstawia wyniki badań empirycznych, które są zwykle kwestionariuszowe, i których wyniki nie wymagają zastosowania obróbki statystycznej. Publikacje te poruszają często ciekawe tematy istotne dla dydaktyki języka obcego (np. „The role of soft skills...”, o umiejętnościach miękkich, „(Nie)poważnie o i na lekcji języka obcego”, o roli humoru). Wiele publikacji ma charakter mocno praktyczny, np. artykuł „Wiem, potrafi, zrobię... O umiejętności samooceny...” przedstawia scenariusz lekcji jęz. angielskiego wraz z ćwiczeniami kształcącymi samoświadomość językową dzieci. Niektóre artykuły przedstawiają materiały dydaktyczne opracowane przez autorkę („Język angielski zawodowy w szkole”). W wielu publikacjach możemy znaleźć cenne sugestie warsztatowe i wskazówki metodyczne (np. „Baśń jest dobra na wszystko”, o rozwijaniu świadomości językowej uczniów podczas warsztatów poetyckich).

Jedenaście z wszystkich rozdziałów i artykułów dotyczy fosylizacji, i zostaną omówione bardziej szczegółowo poniżej, jak że wchodzi w skład osiągnięcia habilitacyjnego

zadeklarowanego przez Habilitantkę w autoreferacie. Pozostałe publikacje dotyczą nauczania na odległość, osoby nauczyciela, oraz badania nad rozwojem ucznia. Ogólnie dorobek dr Wysockiej-Narewskiej jest obszerny, interesujący, zróżnicowany, i mocno powiązany z praktycznymi aspektami dydaktyki języków obcych.

Dr Wysocka-Narewska ma skromne **osiągnięcia redakcyjne**. Nie (współ-)redagowała ona żadnego tomu zbiorowego. W latach 2009-2013 była redaktorem naczelną czasopisma *Poliglota: Edukacja Językowa Dzieci* wydawanego przez Wyższą Szkołę Lingwistyczną w Częstochowie. Od kilku lat jest członkiem zespołu redakcyjnego czasopisma *International Journal of Research in E-Learning*, w którym, jak sama podaje, jest odpowiedzialna za redakcję i korektę językową tekstów angielskich. Niestety strona internetowa tego czasopisma nie wymienia, wśród licznych członków zespołu redakcyjnego, dr Wysockiej-Narewskiej. I to kolejne przeoczenie ze strony Habilitantki. Uważam, że warto zadbać o to, aby czasopismo, dla którego wykonujemy (zazwyczaj bezpłatnie) prace redakcyjne, przynajmniej dokumentowało nasz wkład pracy poprzez ogłoszenie nazwiska.

Dr Wysocka-Narewska regularnie uczestniczy w dorocznych **konferencjach** organizowanych przez Instytut Językoznawstwa Uniwersytetu Śląskiego w Szczyrku, miejscu zatrudnienia Habilitantki. Jako że jest to główna konferencja w Polsce dla anglistów zajmujących się językoznawstwem stosowanym, i jedyna regularna; uczestnictwo w niej świadczy o aktywnym udziale w życiu naukowym tego środowiska. Osiem z trzynastu konferencji, w których uczestniczyła Habilitantka, to edycje tej właśnie dorocznej konferencji. Pięć to wydarzenia spoza macierzystej jednostki: trzy odbyły się w Częstochowie (miejscu poprzedniego zatrudnienia Habilitantki), jedna w Bielsku-Białej, oraz jedna za granicą – w Rzymie. Poza tym dr Wysocka-Narewska uczestniczyła w sześciu konferencjach krajowych. W sumie te dane świadczą o dużej, choć głównie lokalnej, aktywności w zakresie rozpowszechniania wyników własnej pracy naukowej.

Dr Wysocka-Narewska nie ma na swoim koncie **wykładów na zaproszenie ani wykładów plenarnych**.

Brała ona udział w **organizacji dwóch konferencji** (w latach 2010 oraz 2011, w Wyższej Szkole Lingwistycznej w Częstochowie).

Habilitantka nie wykazuje żadnego uczestnictwa w pracach **zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych**.

Habilitantka podaje, że uczestniczyła w „projekcie badawczym”, jakim był projekt „Kurs dla kierowców autokarów” finansowany z unijnych środków strukturalnych, w którym była ona odpowiedzialna za „przygotowanie podręcznika”. Według dostępnych danych na temat tego konkursu, był to jednak projekt edukacyjny.

Co do **członkostwa w organizacjach**, dr Wysocka-Narewska podaje, że jest członkiem Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego.

Habilitantka nie odbyła żadnych **staży naukowych**, natomiast wykonała jeden wyjazd w ramach programu Erasmus do Hiszpanii.

Jako **recenzent** dr Wysocka-Narewska ma bardzo skromne osiągnięcia; recenzowała ona bowiem jedynie dwa artykuły dla TAPSLA.

W kategoriach **współpracy z sektorem gospodarczym oraz udziału w zespołach eksperckich lub konkursowych** Habilitantka wpisała uwagę „nie dotyczy”; z czym zdecydowanie nie można

się zgodzić; przypadki współpracy z sektorem gospodarczym mają miejsce również w naukach humanistycznych; należało po prostu wpisać „brak”.

Wskaźniki bibliometryczne dr Wysockiej-Narewskiej są niskie. Cytowań jest mało – łącznie z autocytowaniami, według Google Scholar, jest ich 34, w Scopusie – 2, w Web of Science – 1 (przy czym ta jedna cytowana praca to recenzja).

Ocena osiągnięcia

Wieloletnie zainteresowanie dr Wysockiej-Narewskiej tematem fosylizacji (ang. *fossilization*) języka obcego zaowocowało głównym osiągnięciem w postaci monografii oraz cyklu 11 artykułów. Omówię najpierw artykuły (w kolejności, w której w cykl ujęła je Habilitantka), jako że poprzedzają one monografię chronologicznie i koncepcyjnie.

Artykuły

Artykuł „Learners of Polish...” porusza ciekawy temat relacji pomiędzy fosylizacją w języku mówionym oraz pisany u osób uczących się polskiego jako obcego. To jeden z artykułów dotyczących badania, które Habilitantka przeprowadziła na grupie 146 słuchaczy kursu języka polskiego w Szkole Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego.

Ważne zalety badania to duża próba badanych oraz różnorodność ich języków ojczystych (reprezentowane są języki słowiańskie, germańskie, oraz romańskie). Teksty napisane przez badanych oraz nagrane próbki mowy zostały poddane analizie pod względem występujących w nich błędów. Nie jest jasne natomiast, dlaczego to badanie opisane jest jako dotyczące fosylizacji. Próbkę tekstów i mowy uczestników kursów języka polskiego zostały zebrane w jednym punkcie w czasie. Stanowią więc dokumentację stanu polszczyzny uczestników badania w danym momencie czasu, i nie ma żadnych podstaw, aby twierdzić, że rozwój językowy tych osób został zatrzymany. Badanie nie ma jasno sformułowanego celu ani pytań badawczych. Artykuł kończy się podaniem kilku zupełnie standardowych ćwiczeń językowych, które – zdaniem Autorki – mają przyczynić się do eliminacji problemu „fosylizacji”. Artykuł napisany jest nieporadnym językiem (dla przykładu: „Groups C, being younger in general, predominated in BA students (27), it being 10 more than MA students (17), as well as 7 subjects with no diplomas whatsoever.” – str. 145; użycie „mediocrity” w znaczeniu „średnia”).

„Language Awareness...” wydaje się dotyczyć tej samej grupy badanych, co powyższy artykuł, ale omawia zebrane od uczestników kwestionariusze dotyczące ich percepcji procesu nauki języka polskiego (zamiast próbek wypowiedzi ustnych i pisemnych). Na marginesie odnotowuję, że opis badanych (ok. pół strony) został powielony słowo w słowo z powyżej omówionego artykułu. Jakkolwiek dobry zwyczaj dyktuje, aby skopiowany fragment zaznaczyć jako cytata lub go sparafrazować, nie ma to być może większego znaczenia, gdyż liczą się podane informacje, a nie kosmetyczna kwestia doboru takich czy innych słów. Zwraca jednak uwagę fakt, że powielony fragment zawiera rażące błędy językowe, czego dwie różne redakcje przy dwóch różnych okazjach nie zauważyły.

Autorka artykułu podsumowuje, jakie aspekty języka badani uważają za szczególnie trudne; zauważa, że pewne obszary trudności są wyznaczone przez różnice międzyjęzykowe. Artykuł kończy się podaniem ćwiczeń językowych, które mają pomóc w przezwyciężaniu trudności w nauce. Znajdujemy w nich utwory poetyckie Autorki, których duży urok stanowi duży atut proponowanych ćwiczeń.

Artykuł „Poetry as a de-fossilizing force...” przedstawia badania na tej samej grupie badanych (146 osób) i wydaje się być poszerzoną, bardziej szczegółową wersją artykułu „Learners of Polish...”, wspomnianego powyżej.

Artykuł „Investigating code-switching...”, napisany we współautorstwie z dr Katarzyną Papają, przedstawia ciekawe i pożyteczne badanie kwestionariuszowe dotyczące zmiany kodu językowego przez nauczycieli uczących przedmiotów w trybie CLIL w polskich szkołach (CLIL oznacza lekcje przedmiotów innych niż angielski prowadzone po angielsku). To popularne obecnie rozwiązanie dydaktyczne ze wszech miar zasługuje na uwagę badaczy. Artykuł ten na pierwszy rzut oka nie wydaje się być powiązany z resztą cyklu; jego włączenie podyktowane było zapewne związkiem tematycznym z kolejnym artykułem cyklu, jakim jest „CLIL Teachers...”. Ta z kolei publikacja zdaje relację z badania przeprowadzonego poprzez ankietę online wśród dziesięciorga nauczycieli CLIL na Śląsku. Tutaj znowu mamy do czynienia z utożsamieniem niepełnej znajomości języka angielskiego z fosylizacją, czyli „permanentną porażką w całkowitym opanowaniu norm języka docelowego” (str. 102, mój przekład). Możliwość, że badani nauczyciele nie zakończyli jeszcze być może swojego rozwoju językowego, nie jest w ogóle brana pod uwagę. Samo badanie jest ciekawe, bowiem przedstawia wyniki kwestionariusza, w którym nauczyciele mieli zaznaczyć te aspekty języka, które sprawiają im szczególne trudności. Kwestionariusz zawierał listę najrozmaitszych problemów gramatycznych (np. pomijanie przedimków, złe użycie czasów), leksykalnych (np. użycie niewłaściwego słowa), morfologii (np. zły przedrostek), płynności wypowiedzi (np. „reformulations resulting in deviations from TL norms”, „meaningless sentences” — cokolwiek by to miało znaczyć), i inne. Powstaje pytanie, czy osoby, które w mowie i piśmie popełniają błędy gramatyczne, leksykalne, czy też błędy wymowy, są tego zawsze świadome i potrafią dokonać stosownej samooceny. Dla przykładu, podpunkt „misuse of articles” zakłada, że badany posiada zdolność użycia przedimków poprawnie, skoro potrafi sam ocenić swoje użycie przedimków jako niepoprawne. Z pewnością nie jest to realistyczne oczekiwanie, a użyty w badaniu kwestionariusz bardziej stosowny byłoby przy ocenie poprawności produkcji językowej przez eksperta w odniesieniu do ucznia.

Artykuł „Stadia fosylizacji...”, to jak można się domyślać, krótki opis badania przeprowadzonego w ramach doktoratu. Niestety jego pobieżność czyni go zupełnie niezrozumiałym, bowiem Autorce nie udało się badania odpowiednio streścić, a tekst napisany jest w bardzo zagmatwany sposób. Dla przykładu, o stadiach fosylizacji (które są tematem artykułu), autorka pisze tak: „Stadium pierwsze to ‘tu i teraz’. Nazwa, którą przyjąłem, odnosi się do właściwości tego etapu, rozumianego jako punkt wyjścia dla kolejnych etapów. (...) Stadium drugie to „tu i tam”, co oznacza, że etap ten obejmuje zachowania językowe zaobserwowane podczas drugiego pomiaru, a jego wyniki mogą być porównanie z etapem wcześniejszym, czyli z tzw. tam. (...) Stadium trzecie to „tutaj, tam i wszędzie”. Jak nazwa na to wskazuje, reprezentuje poziom kompetencji badanych na tym właśnie etapie, ale również odnosi się do pomiarów wcześniejszych” (str. 72). Samo porównanie etapów trudno zrozumieć. Wydaje się, że ilość zaobserwowanych nieprawidłowych form językowych wzrosła pomiędzy etapem 1 a 3. Autorka wprowadza również bardzo problematyczną koncepcję „fosylizacji bezbłędnej” (str. 73); omówienie związanych z tym terminem problemów wykracza jednak poza ramy tej recenzji.

Artykuł „Pro(re)gressive and re(pro)gressive tendencies in language fossilization” jest jeszcze bardziej problematyczny. Domyślam się, że stanowi on kolejną próbę skrótowego przedstawienia badań z doktoratu. (To przypuszczenie potwierdza fakt, że w ostatniej części

artykułu Autorka odnosi się do siebie jako “the author of the thesis”.) W artykule przedstawione są pewne wyniki, ale brakuje podstawowych informacji o samym badaniu, nie ma też odesłania do innej publikacji, która zawierać by miała te informacje. Nie wiadomo, jak została zbadana znajomość języka angielskiego przez uczestników, w jaki sposób oceniono teksty/wypowiedzi, ani na jakiej podstawie uznano błędy za przejaw fosylizacji. Artykuł przeskakuje od wstępu do wyników, nie wspominając o kluczowym zagadnieniu, jakim jest analiza danych. Wyniki przedstawione są za pomocą ogólnego wykresu (nie wiadomo, co oznaczają podane na nim liczby); artykuł nie zawiera żadnego konkretnego ich omówienia. Zawiera natomiast dywagacje nieco niezręczne w zestawieniu akademickiej nowomowy z oczywistością treści: “It can be assumed that fossilization development is resultative of the subjects’ non-learning, whereas regression in fossilization is considered to be a reflection of their learning in progress” (str. 294).

Publikacja pod tytułem „Skrzywienia językowe...” poświęcona jest wykresom zaczerpniętym z „Psychologii uczenia się” (Z. Włodarski, 1998), reprezentującym graficznie różne możliwości przebiegu fosylizacji, do których Autorka odnosi wyniki badań z doktoratu. Jest to ciekawa publikacja, która może zachęcić czytelnika do sięgnięcia po cały doktorat. Niestety przywołane wykresy uwypuklają problem, jakim jest niedoprecyzowanie konstruktów fosylizacji, zwłaszcza kwestii, czy ma być to określenie stanu, czy procesu. Niejasność dotyczy też ponownie przywołanego konceptu „fosylizacji bezbłędnej”. Po raz kolejny mamy też do czynienia ze stwierdzeniami niezrozumiałymi, np: „brak przyrostu wiedzy to brak rozwoju kompetencji językowej, a przyrost wiedzy to rozwój językowy oznaczający stagnację, a nawet zanik skrzywień językowych” (str. 32).

Artykuł „New Approaches to Fossilization...” w dużej mierze powiela treści zawarte w pozostałych publikacjach z cyklu. Uderzający jest fakt, że sekcja zatytułowana „recent views on fossilization” powołuje się na źródła opublikowane pomiędzy rokiem 1974 a 1996. Artykuł „The State of Incompleteness...” zawiera ciekawe refleksje na temat fosylizacji oraz procesu zaniku języka jako dwóch przejawów niekompletnej kompetencji językowej. Z kolei tekst „The Neural Bases...” (napisany we współautorstwie z Agnieszką Ślęzak-Świat) to wybiórczy i pobieżny przegląd neurobiologicznych aspektów przyswajania języka oraz teorii związanych z czynnikiem wieku.

Monografia

Badanie dotyczące fosylizacji wśród cudzoziemców uczących się języka polskiego, przedstawione w niektórych z powyżej omówionych artykułów, oraz rozważania teoretyczne również przewijające się przez artykuły z powyższego cyklu, zostały całościowo zaprezentowane – w uporządkowanej, scalonej i poszerzonej wersji – w monografii dr Wysockiej-Narewskiej, zatytułowanej „Language Fossilization in the Advanced Learners of Polish as FL: Focus on Problems and Possible Solutions”, opublikowanej przez Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w 2021 roku.

Publikacja książkowa jest więc w tym przypadku zgrupowaniem, ale też poszerzeniem, badań opublikowanych wcześniej w postaci artykułów. Nie ma zastrzeżeń do takiej koncepcji publikacji książkowej, natomiast uważam, że bezwzględnie wymaga ona wyraźnego zaznaczenia w tekście monografii, że omawiane badania zostały już wcześniej opublikowane, czego Autorka nie zrobiła.

Monografia ma uporządkowaną i przejrzystą strukturę. Rozdział pierwszy poświęcony jest omówieniu definicji fosylizacji, jej rodzajów, przejawom (w języku polskim i angielskim) oraz

przyczynom. Główne zastrzeżenie do treści tego rozdziału jest to samo, które dotyczy wielu artykułów z wyżej omówionego cyklu a mianowicie, zbyt szerokie i niekonkretne, a zarazem wybiórcze rozumienie terminu „fosylizacja”, przy równoczesnym niedoprecyzowaniu aspektów longitudinalnych fosylizacji, które moim zdaniem są kluczowe.

Problemy z operacjonalizacją tego kluczowego konstruktów rodzą problemy zarówno w wywodzie teoretycznym, jak i w części badawczej rozprawy. Fosylizacja odnosi się do zjawiska, w którym uczeń osiąga pewien poziom w nauce języka, ale następnie przestaje się rozwijać i utrzuca się na tym poziomie. Może też odnosić się do wybranych elementów kompetencji językowej, które z jakiegoś powodu nie rozwijają się wraz z rozwojem reszty języka, czego przykładem mogą być np. utrwalone u ucznia pojedyncze błędne struktury gramatyczne, przy równoczesnych postępach językowych pod innymi względami. Przejawem fosylizacji może być występowanie innych uporczywych błędów, które trudno jest wykorzenić. Tak więc zjawisko pewnego „zamrożenia” rozwoju językowego lub pewnych elementów języka jest kluczowa dla koncepcji fosylizacji. Tymczasem Habilitantka wydaje się traktować każdy przypadek procesu nauki języka, który jest w toku, a zwłaszcza jakikolwiek przejaw niepoprawności językowej lub odstępstwa od normy, jako fosylizację, co powoduje, że nagle termin ten zaczyna oznaczać praktycznie wszystko.

W rozdziale drugim monografii Autorka omawia rolę wpływów międzyjęzykowych na zjawisko fosylizacji. Podrozdziały 4.2.1 (o „ultimate attainment”) oraz 4.2.2. (o „frozen competence”) zawierają załączki wyvodu, który mógłby doprowadzić autorkę do rozróżnienia pomiędzy różnymi rozumieniami fosylizacji i ustalenia własnej definicji przedmiotu badań. To jednak nie następuje; Autorka przytacza poszczególne terminy i poświęca im chwilową uwagę, jednak pozostaje to bez wpływu na dalszy wywód.

Rozdział trzeci zawiera przegląd badań nad fosylizacją. I tutaj ma miejsce coś bardzo zaskakującego: otóż Autorka przedstawia przegląd dotychczasowych badań (w postaci pożytecznej tabeli, zawierającej nazwisko badacza, datę publikacji, język ojczysty badanych, ich język docelowy, objęte badaniem aspekty języka docelowego, rodzaj badania (metodologia), oraz rodzaj fosylizacji), tyle że jest to zestawienie zaczerpnięte z publikacji książkowej ZhaoHong Han. Zestawienie kończy się na roku 2002, bowiem książka Han ukazała się w roku 2004 (już 20 lat temu!). Zestawienie zostało skopiowane w całości, z zachowaniem układu pierwotnej tabeli, oraz bez żadnych zmian ani uzupełnień. Oczekiwałamby przynajmniej uzupełnienia pracy Han o publikacje wydane w latach 2002–2021. Podsumowując rozdział trzeci, zawiera on w sumie 6 stron: dwie i pół strony wstępu, jedną i pół strony przytaczające zestawienie badań opracowane przez Han, oraz dwie strony notatki o doktoracie samej autorki. Należy więc uznać, że rozprawa nie zawiera aktualnego przeglądu badań na temat fosylizacji.

Rozdział czwarty przedstawia cele i metodę badania, przeprowadzonego na 146 słuchaczach kursu języka polskiego. Badanie rozpoczęło w roku 2012; próbki wypowiedzi ustnych oraz pisemnych zostały zebrane trzykrotnie, w półrocznych odstępach czasu. Opis badanej grupy wskazuje na to, że jest to to samo badanie, o których mowa jest w powyżej omówionych artykułach. W rozdziale piątym, Autorka analizuje dane z przeprowadzonej ankiety dotyczącej samoświadomości językowej respondentów oraz ich nastawienia do nauki języka polskiego. W rozdziale szóstym zostały przedstawione wyniki badań dotyczących wypowiedzi ustnych i pisemnych uczestników badania.

Badanie zostało opisane przejrzyściej i bardziej szczegółowo w monografii niż w artykułach z cyklu omówionego powyżej. Jednak nadal występują pewne niejasności, na przykład kwestia pomiaru stopnia fosylizacji. Autorka stosuje w tym celu liczbę wszystkich występujących błędów danego rodzaju (lub innych cech tekstu / wypowiedzi) na poszczególnym (jednym z trzech) etapie badania. Być może stosowniejszą miarą byłaby częstotliwość występowania błędów (lub innych cech) w przeliczeniu na jednostkę długości tekstu.

W rozdziale siódmym autorka proponuje szereg ciekawych i pożytecznych ćwiczeń dydaktycznych opartych na jej wierszach, które mają na celu rozwiązanie trudności językowych doświadczanych przez uczących się języka polskiego jako obcego. Pomysł wykorzystywania poezji do ćwiczeń przełamujących niemożność przyswojenia zasad gramatycznych jest ciekawy, świeży i przekonujący, choć należy zaznaczyć, że Habilitantka w swoich pracach nigdy nie podjęła próby empirycznego zbadania skuteczności proponowanych przez siebie ćwiczeń. Z pewnością jest to projekt badawczy wart zarekomendowania na przyszłość.

Reasumując, publikacje wchodzące w skład wskazanego przez dr Wysocką-Narewską osiągnięcia są liczne, ale należy wziąć pod uwagę, że Autorka często zagospodarowuje ten sam materiał w różnych publikacjach, co powoduje, że liczba publikacji jest stosunkowo duża względem liczby rzeczywiście zrealizowanych badań. Niemniej całość osiągnięcia poszerza stan wiedzy na temat fosylizacji w nauce języka obcego, przede wszystkim polskiego, a również angielskiego, oraz świadczy o wytrwałości i konsekwencji Habilitantki w planowaniu i realizowaniu badań na temat interesującego ją zjawiska językowego.

Zastrzeżenia dot. formalnych aspektów złożonych dokumentów

Dokumenty przedstawione wraz z wnioskiem zostały opracowane bardzo niestarannie, a miejscami wręcz nieprawidłowo. Po pierwsze, występują rozbieżności pomiędzy dokumentami załączonymi do wniosku. Najpoważniejsza z nich dotyczy wskazanego osiągnięcia naukowego: w punkcie pierwszym wykazu jako osiągnięcie naukowe podana jest jedynie monografia, podczas gdy w autoreferacie Habilitantka podaje wyraźnie, że osiągnięcie stanowią monografia oraz cykl artykułów. Układ zestawu wydrukowanych materiałów, który otrzymałam, oraz organizacja plików w folderze z wersją elektroniczną tychże materiałów odzwierciedlają wersję z autoreferatu; zakładam więc, że intencją Habilitantki było przedłożyć jako osiągnięcie zarówno monografię, jak i zestaw artykułów dotyczący fosylizacji w przyswajaniu języka obcego.

Po drugie, trzecim z wymagań do uzyskania stopnia doktora habilitowanego według obowiązującej ustawy oprócz posiadania stopnia doktora oraz posiadania w dorobku osiągnięcia naukowego, stanowiącego znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, jest wykazanie się „istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej” (Dz.U. 2023 poz. 742, Art. 219, ustęp 3). W stosownym punkcie autoreferatu Habilitantka podaje, jako przesłankę do spełnienia tego wymogu, uczestnictwo w konferencjach organizowanych przez uniwersytety inne niż macierzysty, jak również współautorstwo publikacji z pracownikami innych uczelni. Według informacji udostępnianych przez Radę Doskonałości Naukowej, tego typu działalność nie kwalifikuje się jako wymagana aktywność. Z innych części dokumentacji złożonej przez dr Wysocką-Narewską wynika, że jednak spełnia ona powyższy warunek, bowiem pracowała więcej niż jednej uczelni, i posiada – jak stwierdzam na podstawie dołączonych do wniosku materiałów – publikacje afiliowane przy więcej niż jednej uczelni. Tak

więc warunek można uznać za spełniony, pomimo, że Habilitantka nie wykazała tego faktu w autoreferacie.

Z pomniejszych usterek: wykaz zawiera pozycje będące w sferze planów (wyjazd na Wyspy Kanaryjskie w ramach programu Erasmus+, który na dzień składania wniosku jeszcze się nie odbył), oraz publikacje, które się jeszcze nie ukazały. O ile jeden z artykułów można uznać za warty wymienienia, jako że był on w momencie składania wniosku w druku, to drugi zdecydowanie nie, jako że został on jedynie wysłany do czasopisma i nie był jeszcze recenzowany.

Razi niechlujność redakcyjna autoreferatu. Wiele błędów, takich jak powielone i niepotrzebne znaki interpunkcyjne, mogły zostać z łatwością błyskawicznie wyeliminowane przy zastosowaniu narzędzi do sprawdzania pisowni dostępnych w edytorach tekstu. Układ treści na stronie jest tak niestaranny, że utrudnia czytanie. Niektóre fragmenty tekstu są innego koloru – widać, że to pozostałości po kopiowaniu wycinków tekstu, np. tytułów artykułów.

W autoreferacie brakuje niektórych informacji. Dla przykładu, kiedy Habilitantka podaje historię swojej pracy zawodowej, zwykle podaje miejsce pracy, jak również jej charakter; ale nie w przypadku dwóch pierwszych miejsc zatrudnienia, gdzie rodzaj wykonywanej pracy nie został określony. Elementy wymieniane w danej kategorii (np. w części dotyczącej uzyskanych stopni i dyplomów) nie są uporządkowane ani chronologicznie, ani w inny dostrzegalny sposób. Zdarzają się niejasne określenia, np. „licencjat na kierunku Filologia w zakresie filologii angielskiej *po nauczycielskim kolegium naukowym*” (kursywa moja). Habilitantka w trakcie kariery zawodowej zmieniła nazwisko, co spowodowało rozliczne problemy z wymienianiem publikacji w autoreferacie oraz w wykazie osiągnięć: te same publikacje są raz podawane pod jedną, raz pod drugą wersją nazwiska (np. rozprawa doktorska ukazała się pod pojedynczym nazwiskiem Autorki, ale w wykazie osiągnięć, p. iv, jest wykazana pod podwójną wersją nazwiska). Zdarzają się błędy merytoryczne tak oczywiste, że jakakolwiek minimalna korekta mogła je z łatwością wyeliminować, np. w następującym fragmencie: „niemożność nauczania się języka (L2) jest spowodowana przez funkcje ograniczone i klasyfikowane tylko przez jeden język (np. zwarecie krtaniowe – ang. glottal stop w języku angielskim, scharfes s w języku angielskim czy głoska ł w języku polskim)” (str. 4 autoreferatu). Dokumenty nie są datowane, natomiast w treści używany jest skrót „b.r.” – nie wiadomo, czy chodzi o rok 2023, czy o 2024.

Inne osiągnięcia

Dr Wysocka-Narewska ma duże osiągnięcia dydaktyczne. Prowadzi zajęcia dydaktyczne na Uniwersytecie Śląskim, ma również doświadczenie pracy w innych placówkach edukacyjnych, takich jak Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach, Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych w Zabrze, Wyższa Szkoła Lingwistyczna w Częstochowie i Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej. W swojej karierze prowadziła wykłady, ćwiczenia, seminaria licencjackie i magisterskie, oraz zajęcia praktyczne z zakresu pedagogiki, językoznawstwa, oraz metodyki nauczania języków obcych. Wypromowała liczne prace magisterskie i licencjackie (w sumie prawie 200 prac, co jest liczbą imponującą). Dr Wysocka-Narewska brała udział w licznych szkoleniach mających na celu podniesienie jakości pracy dydaktycznej. Jest również aktywna w promowaniu edukacji poprzez udział w organizacji wydarzeń kulturalnych, jak np. spektakle teatralne dla studentów. Jej kompetencje dydaktyczne potwierdzają wysokie oceny ankiet studenckich.

Dr Wysocka-Narewska, oprócz pracy dydaktycznej, zaangażowała się również w szereg inicjatyw organizacyjnych. Podczas zatrudnienia w Wyższej Szkole Lingwistycznej w

Częstochowie pełniła funkcje kierownicze, w tym jako kierownik Pracowni Edukacji Językowej Dzieci oraz Zakładu Dydaktyki Języka Angielskiego. Dodatkowo była Przewodniczącą Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej ds. Studentów WSL. Angażowała się również w opiekę nad studentami, organizując koło naukowe oraz spotkania związane z literaturą i nauczaniem języka angielskiego, jak również wykłady gościnne oraz konferencje naukowe. W ramach pracy organizacyjnej na Uniwersytecie Śląskim uczestniczyła w pracach komisji rekrutacyjnych i Dniach Otwartych.

Dr Wysocka-Narewska jest aktywną popularyzatorką w swojej dziedzinie; angażuje się w różnorodne inicjatywy edukacyjne i kulturalne. Przez lata przeprowadzała wykłady, warsztaty i odczyty na tematy związane z rozwojem językowym dzieci, wykorzystaniem poezji w nauczaniu języka polskiego oraz logopedią. Wykorzystuje swoje kompetencje do tworzenia materiałów edukacyjnych. Jej zaangażowanie obejmuje współpracę z różnymi instytucjami, jak muzea czy uniwersytety, oraz udział w festiwalach nauki, gdzie promuje praktyczne metody edukacyjne.

Podsumowanie

Dr Wysocka-Narewska wydaje się być przede wszystkim dydaktykiem, praktykiem nauczania języków obcych, a jej prace naukowe są mocno związane z wykonywaną pracą nauczyciela i są motywowane chęcią zgłębienia trudności, jakie napotykają uczący się języka, oraz chęcią wypracowania lepszych metod nauczania w oparciu o wyniki badań. Należy docenić duże zaangażowanie w rozwiązywanie problemów stanowiących wyzwania w edukacji, oraz szukanie praktycznych sposobów na optymalizację nauki języka. Publikacje dr Wysockiej-Narewskiej zawierają wartościowe obserwacje oparte na znajomości realiów pracy w szkole. Należy też docenić obszerność dorobku i zróżnicowanie tematów, przy równoczesnej konsekwencji w ich zgłębieniu na przestrzeni lat.

Te aspekty, które w ogólnej sylwetce naukowej dr Wysockiej-Narewskiej wydają się najślabsze, czyli współpraca międzynarodowa, publikacje zagraniczne, rozpoznawalność (mierzona cytowaniami), oraz udział w projektach finansowanych z grantów, nie stanowią wymagań do nadania stopnia doktora habilitowanego w świetle obowiązujących przepisów. Habilitantka posiada natomiast duże osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzatorskie.

Reasumując, stwierdzam, że osiągnięcia naukowe pani dr Marzeny Wysockiej-Narewskiej stanowią istotny wkład w stan badań w zakresie językoznawstwa i że spełnia ona kryteria określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Wniosuję zatem o dopuszczenie jej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

